

Sygn. akt

WYPIS Z

PROTOKÓŁ ROZPRAWY GŁÓWNEJ

Dnia 15 listopada 2016r.

Sąd Rejonowy w Wałbrzychu.

Sprawa G P o wydanie wyroku łącznego.

OBECNI : **Przewodniczący : SSR Sebastian Kowalski**
Protokolant : Magdalena Borys
Prokurator : Bożena Jażdżyk

Wywołano sprawę o godz. 10:40. Rozprawa odbyła się jawnie.

Na rozprawę stawił się skazany, doprowadzony z aresztu śledczego, wraz z obrońcą z urzędu adw. Agnieszka Nieznalska w zastępstwie za adw. Marcina Czwakiela.

Przewodniczący uprzedził strony o tym, że rozprawa jest nagrywania w systemie audio-video.

Sąd postanowił

I Na podstawie art. 4 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne: „Czy art. 85 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny jest zgodny z art. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 oraz z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej?”.

Zgodność odpisu
z oryginałem stwierdza:

St. Sekretarz Sądowy

Elżbieta Kuter

Uzasadnienie

do postanowienia Sądu Rejonowego w Wałbrzychu z dnia 15 listopada 2016 r.

Zgodnie z przepisem art. 85 § 2 k.k. podstawą orzeczenia kary łącznej są wymierzone i podlegające wykonaniu kary lub kary łączne za przestępstwa, o których mowa w art. 85 § 1 k.k. Ostatnio wymieniony przepis, obligując do orzeczenia kary łącznej w razie ziszczenia się ku temu ustawowych przesłanek przesądza, że łączeniu podlegają kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu. Naturalnie, sąd karny bada istnienie przesłanek do stosowania określonych instytucji karnoprawnych, w tym orzeczenia kary łącznej, na dzień wyrokowania (żaden przepis nie stanowi bowiem w odniesieniu do kary łącznej inaczej).

W tej sprawie Sąd ujawnił w toku postępowania dowodowego, że jeszcze w dniu listopada 2016 r. jedna z dwóch kar wymierzonych skazanemu G P w dwóch odrębnych postępowaniach podlega wykonaniu, ale nie w ciągu całego tego dnia, lecz tylko części tego dnia, bo w tym samym dniu rozpoczyna się wykonanie ostatniej z pozostałych do wykonania kar orzeczonych temu skazanemu. Tymczasem, jeżeli Sąd wyrokowałby w chwili, w której ostatnia z kar orzeczonych skazanemu została wdrożona do wykonania, a poprzednia była już wykonaną – ma obowiązek umorzyć postępowanie karne na podstawie art. 572 k.p.k., gdyż w chwili wyrokowania „podlega wykonaniu” tylko jedna kara (nie ma zatem podstawy orzeczenia kary łącznej w świetle przepisu art. 85 § 1 k.k.). Wypada dodać, że pogląd o badaniu przesłanki podlegania karze właśnie na dzień wyrokowania jest rozpowszechniony w orzecznictwie, w tym w orzecznictwie Sądu Okręgowego w Świdnicy (por. np.: wyrok Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 10 maja br., IV Ka 207/16, niepubl.). Gdyby natomiast Sąd uznał w tej sprawie, że w dniu listopada 2016 r. może wyrokować, bo czyni to o godzinie, w której zachodzą jeszcze przesłanki do wydania wyroku łącznego i orzeczenia w nim kary łącznej, wiedziałby zarazem, że następnego dnia już tych przesłanek na pewno nie będzie

i w razie wniesienia apelacji przez prokuratora wydane w pierwszej instancji orzeczenie pozbawione będzie podstaw faktycznych, gdyż zdezaktualizują się przesłanki do orzeczenia kary łącznej, zaś postępowanie karne będzie podlegać umorzeniu na podstawie art. 572 k.p.k. Ocena konstytucyjności przepisu art. 85 § 2 k.k. ma zatem w tej konkretnej sprawie fundamentalne znaczenie.

Zdaniem Sądu, przepis art. 85 § 2 k.k., który przesądza o tym, że podstawą orzeczenia kary łącznej są jedynie kary „podlegające wykonaniu”, jest sprzeczny z przepisem art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stosownie do treści którego każdy skazany ma prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Interpretacja językowa przepisu art. 85 § 1 k.k. prowadzi bowiem do wniosku, że okoliczności zgoła niezależne od skazanego i organów postępowania karnego mogą uniemożliwić orzeczenie kary łącznej w wyroku łącznym. Tu trzeba wskazać, że jakkolwiek w doktrynie i orzecznictwie przeważa pogląd, że wydanie wyroku łącznego nie musi bynajmniej wiązać się z poprawieniem sytuacji skazanego, to jednak jest powszechnie wiadome, że w zdecydowanej większości wypadków sytuację tę poprawia, skracając czas pobytu w zakładzie karnym, a nierzadko istotnie poprawia. Natomiast jedynie w wyjątkowych przypadkach orzekając o karze łącznej zastosowanie znajduje zasada kumulacji powodująca, że sytuacja skazanego nie ulegnie poprawieniu, zaś do zupełnie wyjątkowych należą sprawy, w których w następstwie wydania wyroku łącznego sytuacja ta pogorszy się. Podkreślić zresztą należy, że nie chodzi tu w istocie o kwestię, czy sąd poprawi, czy nie poprawi sytuacji skazanego, lecz o to, czy w ogóle orzeknie karę łączną w wyroku łącznym.

Chociaż orzeczenie kary łącznej w razie, gdy istnieją ku temu przesłanki, jest w świetle przepisu art. 85 § 1 k.k. obowiązkowe, to przepis art. 85 § 2 k.k. skutkuje tym, że z powodów takich, jak: błędy w doręczeniach pism procesowych, urlopy pracowników sądu lub administracji zakładu karnego, przypadkowe złożenie dokumentów do niewłaściwych akt, a wreszcie znaczne obciążenie sprawami danego sądu, dojdzie do przedłużenia postępowania

o wydanie wyroku łącznego, a w czasie jego trwania do wykonania w całości którejs z kar i tym samym wyłączenia możliwości objęcia tej wykonanej kary karą łączną, a nawet – jak w tej sprawie – możliwości orzeczenia kary łącznej w wyroku łącznym. Przy tej argumentacji warto zresztą wrócić na grunt tej konkretnej sprawy, która unaocznia taką właśnie możliwość. Informacja o potrzebie rozważenia możliwości wydania wyroku łącznego względem G P wpłynęła do Sądu Rejonowego w Wałbrzychu czerwca 2016 r. Pierwsze czynności w sprawie były podjęte już w lipcu br., ale z uwagi na okres urlopowy dopiero w dniu września br. akta przedstawiono sędziemu referentowi, który w tym samym dniu wyznaczył rozprawę na termin odległy o dwa miesiące. Następnego dnia wpłynęła do sądu opinia o skazanym, ale nie została od razu przedstawiona sędziemu referentowi, lecz złożona do akt. Z opinią tą sędzia referent zapoznał się dopiero w przeddzień rozprawy; okazało się, że właśnie w dniu rozprawy kończy się wykonanie jednej z dwóch kar wymierzonych skazanemu.

Jak się wydaje, postępowanie sądowe w tej sprawie nie toczyło się w warunkach nieuzasadnionej zwłoki. Kolejne czynności były podejmowane tak jak są podejmowane w jednej z kilkuset spraw rozpoznawanych w Wydziale III Karnym Sądu Rejonowego w Wałbrzychu i zapewne w wielu innych wydziałach sądów, w których czynności wykonuje sześciu sędziów referentów i dziewięciu pracowników sekretariatu. Doszło jednak do sytuacji, w której w dniu rozprawy głównej podlega wykonaniu już tylko jedna kara, a przez to orzeczenie kary łącznej zdaje się być niemożliwe, chyba że Sąd zacznie badać o której godzinie rozpocznie się wykonywanie ostatniej z kar, co wszak nie zmieni faktu, że następnego dnia przesłanek do orzeczenia kary łącznej – w świetle art. 85 § 2 k.k. – już nie będzie.

Przepis art. 85 § 2 k.k. prowadzi do sytuacji, w której możliwość stosowania instytucji kary łącznej orzekanej w wyroku łącznym zależy od daty powzięcia przez sąd wiedzy o możliwości orzeczenia kary łącznej i od czasu wykonywania czynności w danej sprawie, w tym czynności niezależnych od stron postępowania, czy sędziów referentów. Co gorsza; prowadzi do sytuacji, w której sędzia referent zamiast skupić się na rozstrzygnięciu o przesłankach

orzeczenia kary łącznej i jej wysokości, będzie rozważać, czy orzekanie w danym dniu ma sens, skoro zaskarżone orzeczenie będzie podlegało zmianie lub uchyleniu dlatego tylko, że niebawem upłynie czas, w którym jedna z kar podlegających łączeniu jest wykonywana.

Zdaniem Sądu przepis art. 85 § 2 k.k., który przesądza o tym, że łączeniu podlegają jedynie kary „podlegające wykonaniu” w dacie wyrokowania jest nie tylko sprzeczny z przepisem art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, ale ponadto jest sprzeczny z przepisem art. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej godząc przede wszystkim w zasadę równości skazanych wobec prawa oraz w zasadę szeroko pojmowanego prawa do sądu wywodzonego z zasady państwa prawnego. Na ten wniosek Sądu składają się trzy następstwa wynikające z przepisu art. 85 § 2 k.k.: po pierwsze – uzależnianie sytuacji dwóch skazanych na takie same kary wymierzone za te same przestępstwa od okoliczności oderwanych od czynów i osób sprawców, a związanych jedynie z wykonywaniem kar; po drugie – wyraźnie większa „dostępność” instytucji kary łącznej dla skazanych na wysokie kary w relacji do skazanych na niewielkie, kilkumiesięczne kary pozbawienia wolności lub ograniczenia wolności; po trzecie – wynikający z brzmienia przepisu art. 85 § 1 k.k. brak pewności co do zakresu orzekania sądu w postępowaniu w sprawie o wydanie wyroku łącznego.

Odnosnie do pierwszej kwestii – doskonale jest ona widoczna na przykładzie, w którym dwóch sprawców popełnia wspólnie i w porozumieniu dwa przestępstwa i zostają oni w dwóch różnych procesach skazani na kary: w pierwszym – po 6 miesięcy pozbawienia wolności, zaś w drugim – po 2 lata pozbawienia wolności. Wobec jednego ze skazanych jako pierwszą kieruje się do wykonania karę surowszą, a wobec drugiego – łagodniejszą. Jeżeli każdy z nich złoży wniosek o wydanie wyroku łącznego i w odniesieniu do każdego z nich sąd wyrokować będzie siódmego miesiąca licząc od dnia rozpoczęcia wykonywania przez nich kar, to tylko jeden z tych skazanych może liczyć na wydanie wyroku łącznego – ten, względem którego do wykonania skierowano najpierw karę surowszą, zaś postępowanie karne względem drugiego

skazanego zostanie umorzona, a to dlatego, że w świetle przepisu art. 85 § 2 k.k. tylko jedna kara jest tu jeszcze karą „podlegającą wykonaniu”.

Odnosnie do drugiej kwestii – już wskazany wcześniej przykład unaocznia, że skazani na wieloletnie kary pozbawienia wolności mogą liczyć niemal w każdym przypadku na karę łączną, gdyż sprawy o wydanie wyroku łącznego nie trwają przez kilka lat. Natomiast skazani na niewielkie, kilkumiesięczne kary pozbawienia wolności liczyć muszą się z tym, że z chwilą wykonania poszczególnych kar odpada możliwość stosowania zasady absorpcji względem większej ilości kar, a tym samym możliwość istotniejszego zmniejszenia sumy okresów pobytu w zakładzie karnym. Znow powtórzyc należy, że wprawdzie orzeczenie kary łącznej nie wiąże się z gwarancją polepszenia sytuacji skazanego, ale jednak w zdecydowanej większości przypadków do tego prowadzi. Co więcej; z reguły to właśnie niezdemoralizowani sprawcy drobniejszych przestępstw, skazywani na mniejsze kary częściej powinni liczyć na polepszenie ich sytuacji w razie orzeczenia kary łącznej w wyroku łącznym niż zdemoralizowani sprawcy brutalnych przestępstw. W kontekście nakreślonych tu uwag zauważyć wypada, że „przeciąganie” w czasie rozpoczęcia wykonywania kary przez skazanego może – z punktu widzenia kary łącznej – być dla niego korzystne, gdyż zapewni, że kary nie zostaną wykonane zanim zostanie orzeczona kara łączna w wyroku łącznym.

Odnosnie do trzeciej kwestii – z przyjęciem przez ustawodawcę w art. 85 § 2 k.k., że podstawą kary łącznej są kary podlegające wykonaniu wiąże się duża niepewność co do zakresu orzekania przez sąd w postępowaniu w sprawie o wydanie wyroku łącznego. Skazany, mający do odbycia kilka kar w czasie składania wniosku o wydanie wyroku łącznego, nie wie o jakich karach orzekać będzie sąd, bo przecież nawet wyznaczenie rozprawy głównej na dany dzień nie przesądza jeszcze, że w tym dniu zapadnie wyrok, a to data wyrokowania decyduje o tym, które i czy w ogóle jakiegokolwiek kary będą połączone. Co więcej; zaskarżenie wyroku sądu pierwszej instancji problem ten pogłębia, a to w związku z badaniem przez sąd drugiej instancji przesłanek orzeczenia kary łącznej w dacie wyrokowania przez tenże sąd, co z kolei

w konkretnej sprawie łączyć się może chociażby z decyzją podjętą w postępowaniu wykonawczym o zmianie kolejności wykonywania kar.

Wszystko to spowodowało, że Sąd zdecydował o skierowaniu pytania do Trybunału Konstytucyjnego. Sąd ma bowiem uzasadnione wątpliwości odnośnie do zgodności przepisu art. 85 § 2 k.k. z przepisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a rozstrzygnięcie tych wątpliwości ma kluczowe znaczenie dla końcowego rozstrzygnięcia w tej sprawie.

Zgodność odpisu
z oryginałem stwierdza:
St. Sekretarz Sądowy

Elżbieta Kuter